

valec naše knjižice si je na posvetih in zdaj s pisano besedo prizadeval, napraviti več reda v slovenski kraški terminologiji in da bi rabljene, a neljube izraze izpustili ali jih vsaj označili s črno piko, izumljali pa nove, primernejše besede, druge, kot na primer kovk, pa vidno priporočili. Taka naziranja niso bila deležna večinskega mnenja sodelavcev. Odločili smo se, da naj bo knjiga bolj registrator obstoječe strokovne rabe kot reformator, ker je pač namenjena pretežno nestrokovnjakom. Strokovnjaku smo nakazali vrsto izbirnih besed, med katerimi se naj sam odloči. Strokovnjakom, kot je Sušteršič, itak ne moremo in nismo hoteli zapirati poti pri tvorbi novih terminov, ki jih bo lahko registrirala bodoča izdaja terminologije.

Ivan Gams

Gavrilović Dušan, Srpska kraška terminologija. Kraška terminologija jugoslovenskih naroda, knjiga II. Savez geografskih društvava Jugoslavije. Beograd 1974, 73 strani.

Izpod peresa znanega srbskega geomorfologa in speleologa D. Gavrilovića je izšla druga jugoslovenska kraška terminologija. Knjižica ima isti format kot slovenska kraška terminologija, le po obsegu je nekaj manjša. Gavrilović je vse zbirateljsko in redakcijsko delo opravil sam ter je tudi avtor v knjižici objavljenega članka z naslovom: Nekateri problemi kraške terminologije v Srbiji. Iz njega na pregleden način spoznamo, kako so zaporedoma dobivali domovinsko pravico v srbski literaturi posamezni termini, ki so danes sestavni del svetovne kraške terminologije. Cvijić kot nosilec tega razvoja in neprekinjeni pionir jugoslovenske geografije je znal tenko prisluhni domačim izrazom za različne kraške in druge pojave po vsem Balkanskem polotoku. Med njimi se mu je večinoma dobro posrečilo izbrati najbolj primerne nosilke pomembnih geografskih pojmov. Za današnje potrebe nekoliko manj zadovoljive pa so nekatere njegove definicije (na primer za uvalo), ki so še vedno predmet diskusij. Gavrilović ugotavlja, da je prav pri razčiščenju teh problemov nastala za Cvijićem prevelika vrzel, ker njegovega dela na tem področju v Srbiji niso ustrezno nadaljevali.

Cvijić je »sokriv«² tudi za uvedbo termina estavela. Šele nedavna proučitev francoskega speleologa B. Gèzea je pokazala, da se je Francozom zgodilo nekaj podobnega kot Jugoslovanom z mednarodnim terminom dolina za vrtačo. Po njegovem mnenju je Cvijić netočno citiral Martela, ta pa Fourneta. Slednji je s tem imenom označil le nekatere obdobje delujoče zelo močne izvire v Švicarski Juri. Eden izmed njih nosi ime Estabel po stari zgradbi v bližini, v resnici pa je prvotni pomen te besede oziroma estavela staja ali hlev. Podobnih terminoloških zablod in napak je v krasoslovju še precej, posebno kadar tuji avtorji razlagajo izvor besede kras. Gavrilović v članku upravičeno opozarja, da so za razvoj terminologije in uvajanje novih terminov posebno pomembni različni učbeniki, ki pa bi morali biti zato še bolj kot doslej izpostavljeni strokovni in javni kritiki.

Avtor je zbral skoraj štiristo strokovnih izrazov krasoslovja, speleologije in sorodnih ved. Objavljeni so tudi nekateri termini, katerih rabo opuščajo, pa tudi takšni, ki se še niso uveljavili. Termini, ki jih knjižica priporoča, so opremljeni z definicijami. Gavrilović se pri tem zavzema za večjo ustvarjalnost in iniciativo pri iskanju novih terminov, ki jih zahteva hiter razvoj krasoslovja. Sam tega v celoti ni zmozel in se je kljub ustnemu in pismenemu sodelovanju srbskih geografov pri zbiranju terminov raje odločil za postopno izpopolnjevanje terminologije. To je verjetno vzrok za nekoliko manjše število terminov v primerjavi s slovensko izdajo. Skromnejša je njegova členitev različnih tipov brezen in jam, različnih sigastih oblik in mikrokorozijskih oblik. Zato pa so nasprotno izčrpnije njegove definicije, kar je vsekakor pohvalno. V tem pogledu bi bili slovenski kraški terminologiji potrebni nekateri dodatki, ki bi koristili boljšemu razumevanju terminov, a obsega bistveno ne bi povečali. Vendar to velja le za nekatere

pojme, kot so trdota vode ali pa korozija in drugi fizikalno-kemični procesi. Zaradi temeljitejšega znanja bi bilo treba o njih bolj izčrpno spregovoriti. Gavrilović pogosto citira tudi avtorje, ki so prvi uporabili termine ali pa jih presadili na naša tla.

Srbska kraška terminologija bo zaradi uporabnosti lahko postala koristen pripomoček za boljše razumevanje srbske literature o krasu.

Skoda je le, da avtor ni sledil zgledu slovenske terminologije, ki ima besednjak bolj prilagojen potrebam tujcev.

Jurij Kunaver

Iz slovenske geografske književnosti

Borut Belec, Osnove fizične geografije, I. in II. del, druga, predelana izdaja (cikl. skripta), Pedagoška akademija v Mariboru, Maribor 1973; 499 strani in 351 ilustracij.

Belčeva skripta so razmeroma obsežna, vendar je snov sistematsko in pregledno podana, predvsem pa napisana v razumljivem in neprezahtevnem slogu. Ker je snov hkrati tudi bogato ilustrirana, so skripta nedvomno koristen in uporaben pripomoček za študij prirodne geografije na višjih šolah. V celoti gre torej za soliden, a v bistvu vendarle precej tradicionalno in neproblemsko napisan učbenik prirodne geografije. Skripta se namreč vseskozi drže priznanih in že utrjenih poti, kar velja tako za razporeditev celotne snovi, kakor za deleže, ki so odmerjeni posameznim prirodno-geografskim panogam pa tudi za analitično podajanje snovi po posameznih med seboj malo povezanih vejah prirodne geografije. Pri tem je zanimivo, da vključuje avtor med fizično geografijo tudi kartografijo in matematično geografijo, izpušča pa zoogeografijo. Značilno je tudi, da obravnava vodovje v dveh poglavjih (Hidrogeografija, Oceanografija).

Težišče skript je nedvomno na prirodno-geografskem inventarju in stvarnem gradivu sploh (tudi pojmovnem), zbranim po posameznih vejah oziroma poglavjih, manj pa na medsebojni povezanosti in skupnem predmetu prirodne geografije kot celote oziroma na osnovnih prirodno-geografskih zakonitostih, ki to sfero označujejo. Ker pa ni namen, da bi skripta nadomeščala predavanja, kakor razberemo iz uvoda, temveč naj predavanja le dopolnjujejo, je bržkone tam poudarek na ustrezni problematiki in sintezah. Ker pa so skripta po avtorjevih besedah namenjena tudi izrednim študentom, bi bilo nemara vendarle koristno, ko bi avtor v prihodnji, tretji izdaji, dodal — vsaj v obliki zaključnega poglavja — tudi pogloblitve aspekte prirodne geografije kot celote, s čemer bi sicer skrbno sestavljen učbenik pridobil ne le v vsebinskem temveč tudi didaktičnem pogledu.

Darko Radinja

Borut Belec, Vinogradništvo kot dejavnik prostorske preobrazbe v Sloveniji, Časopis za zgodovino in narodopisje, Nova vrsta 9, (XLIV) letnik 1973, prvi zvezek, Založba Obzorja Maribor, 1973, str. 159—198, 6 kart med besedilom.

Po obsežni študiji o transformaciji vinorodne pokrajine, ki je leta 1968 izšla kot samostojna knjiga pod naslovom »Ljutomersko-ormoške gorice« in po številnih podrobnih obravnavah vinorodnih območij Severovzhodne Slovenije, ki jih je Belec priobčil največ v Časopisu za zgodovino in narodopisje, je pred nami njegova nova obsežna študija o vinogradništvu. Od njegovih dosedanjih študij se ta razlikuje po tem, da obravnava vsa tista območja Slovenije, kjer so bili po letu 1896 vinogradi.

Studija je razdeljena na osem poglavij, v katerih avtor predstavi metodologijo raziskave in podaja kratek oris dosedanjih proučevanj vinograd-